

**พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา (เล่มที่ 5 - 10)
: ลักษณะอักษรวิธีไทยและการใช้คำหลักในภาษาไทย**

ศุภนิดา พวงทอง¹

ฟาติน มุชอ²

XING SONG³

บุญเลิศ วิวรรณ⁴

รับบทความ 9 พฤศจิกายน 2568 แก้ไขบทความ 7 เมษายน 2569 ตอบรับ 18 มิถุนายน 2569

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะอักษรวิธีไทยและการใช้คำหลักในพระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ฉบับพระราชหัตถเลขา เล่มที่ 5 - 10 โดยวิเคราะห์จากเอกสารต้นฉบับในหอสมุดแห่งชาติที่ได้รับมาจากกรมเลขาธิการคณะรัฐมนตรี พ.ศ. 2482 ผลการศึกษาพบว่า 1) พยัญชนะ ปรากฏ 43 ตัว ไม่พบ ฮ 2) สระ ปรากฏ 28 ตัว 3) วรณยุกต์ ปรากฏ 2 รูป ได้แก่ วรณยุกต์เอก และวรณยุกต์โท 4) ตัวเลข ปรากฏครบทั้ง 10 ตัวเลข และ 5) เครื่องหมาย ปรากฏการใช้ 2 รูปแบบ คือ เครื่องหมายแทนสระ และเครื่องหมายประกอบการเขียน ส่วนคำหลักในภาษาไทย ปรากฏ 1) คำนามสามัญ ประกอบด้วย คำนามสามัญเกี่ยวกับกลุ่มคน เวลา อาชีพ หรือตำแหน่ง สิ่งของ สถานที่ และสัตว์ 2) คำนามวิสามัญ ประกอบด้วย คำนามวิสามัญบอกชื่อบุคคล ชื่อสถานที่ ชื่ออาวุธ และชื่อสัตว์ ส่วนคำกริยา ปรากฏใช้ทั้ง 3 ประเภท ได้แก่ 1) คำกริยาแสดงอาการ ประกอบด้วย คำกริยาอาการเคลื่อนที่ และคำกริยาอาการอยู่กับที่ 2) คำกริยา

¹ นิสิตหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
อีเมล suphanida.phu@ku.th

² นิสิตหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
อีเมล fatin.mus@ku.th

³ นิสิตหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
อีเมล song.x@ku.th

⁴ ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ อีเมล boonlert.w@ku.ac.th

แสดงสภาพ ประกอบด้วย คำกริยาบอกนิสัย บอกค่าหรือปริมาณ บอกความเร็ว และบอก
การเปรียบเทียบ 3) คำกริยาแสดงการประสบ ประกอบด้วย คำกริยาแสดงการรู้สึก และคำกริยา
เกี่ยวกับประสาทสัมผัส ซึ่งการศึกษาในครั้งนี้จะนำไปสู่การเติมเต็มองค์ความรู้ด้านวิวัฒนาการ
อักขรวิธีไทยและการใช้คำในอดีตที่สะท้อนภาพเหตุการณ์ทางสังคมได้เป็นอย่างดี

คำสำคัญ: ลักษณะอักขรวิธีไทย, คำหลักในภาษาไทย, พระราชพงศาวดารฉบับพระราชหัตถเลขา

The Royal Chronicles, Royal Autograph Edition (Volumes 5–10): Orthographic Characteristics and Key Lexical Usage in Thai

*Suphanida Phuangthong*⁵

*Fatin Musor*⁶

*XING SONG*⁷

*Boonlert Wiwan*⁸

Received 9 November 2025; revised 7 April 2026; accepted 18 June 2026

Abstract

This article aims to examine Thai orthographic features and key lexical terms used in *The Royal Chronicles, Royal Autograph Edition (Volumes 5–10)*. The analysis is based on original manuscripts preserved at the National Library which were obtained from the Secretariat of the Cabinet in 1939. The results revealed that 1) 43 consonants are used with no occurrence of the consonant “ฮ”, 2) 28 vowels are found, 3) 2 tonal marks are present, namely (‘ and ”), 4) all 10 numeral symbols are used, and 5) 2 types of symbols are employed, namely vowel substitutes and additional orthographic markers. The key lexical terms include 1) common nouns referring to people those related to groups of people, time, occupations or positions, objects, places, and animals, 2) proper nouns denoting names of persons, places, weapons and animals. 3 types of verbs are found: 1) action verbs consisting of motion verbs and stative action verbs, 2) stative verbs,

⁵ Master’s degree Student, Department of Thai Language, Faculty of Humanities, Kasetsart University, E-mail : suphanida.phu@ku.th

⁶ Master’s degree Student, Department of Thai Language, Faculty of Humanities, Kasetsart University, E-mail : fatin.mus@ku.th

⁷ Master’s degree Student, Department of Thai Language, Faculty of Humanities, Kasetsart University, E-mail : song.x@ku.th

⁸ Department of Thai Language, Faculty of Humanities, Kasetsart University
Email : boonlert.w@ku.th

including verbs indicating habits, quantity or magnitude, speed, and comparison and 3) experiential verbs including sensory perception and verbs related to the senses. The findings of this study contribute to the enrichment of knowledge on the evolution of Thai orthography and historical lexical usage, which reflect social conditions in the past in a meaningful way.

Keywords: Thai Orthography, Thai Lexical word, The Royal Chronicles of Ayutthaya

บทนำ

พงศาวดาร เป็นประวัติศาสตร์นิพนธ์ประเภทหนึ่งที่สะท้อนเหตุการณ์ของประเทศและพระมหากษัตริย์ ทั้งด้านสังคมและวัฒนธรรมซึ่งถ่ายทอดเรื่องราวผ่านหลักฐานทางภาษา ดังที่ ยุพา ชุมจันทร์ (2530) ได้อธิบายไว้ว่า พงศาวดารนับเป็นงานเขียนประวัติศาสตร์ทางราชการที่ยังคงเหลือตกทอดมาถึงปัจจุบันอย่างเป็นขั้นเป็นอัน ซึ่งเกี่ยวข้องกับพระมหากษัตริย์ผู้มีฐานะเป็นสมมุติเทพ ทั้งพระราชกรณียกิจ พระราชพิธี การปกครอง หรือการติดต่อกับนานาประเทศ ดังนั้น “พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา” จึงหมายถึงพงศาวดารที่มีเนื้อความส่วนใหญ่เป็นเรื่องราวของพระมหากษัตริย์และเหตุการณ์ในสมัยอยุธยา (อุบลศรี อรรถพันธุ์, 2524) โดยพระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ฉบับพระราชหัตถเลขา เล่มที่ 5 – 10 นี้ จะปรากฏเหตุการณ์สำคัญ โดยเริ่มจากการกล่าวถึงพระเจ้าหงสาวดีสั่งให้มณณเพื่อข้ามไปยังฝั่งกำแพงเมือง และเหตุการณ์การยกทัพเข้ามาตีเมืองต่าง ๆ ของพญาละแวก รวมถึงการทำสงครามยุทธหัตถีระหว่างพระนเรศวรกับพระมหาอุปราชา อันสะท้อนกระบวนการจัดทัพ และการทำศึกสงครามที่เกิดขึ้นในอดีต ลักษณะสำคัญดังกล่าวจึงสามารถใช้เป็นตัวแทนข้อมูลที่จะนำมาศึกษาวิวัฒนาการทางภาษา พร้อมทั้งสามารถยึดโยงเรื่องราวทางประวัติศาสตร์และสะท้อนเหตุการณ์สำคัญในอดีตผ่านการเลือกใช้ภาษาได้

จากการศึกษางานวิจัยที่ผ่านมาพบว่า ส่วนใหญ่มีผู้ศึกษาพระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ฉบับพระราชหัตถเลขา ในทางสังคมศาสตร์ เช่น รสिता สีนอกเอี่ยม (2546) ศึกษาเรื่อง งานสถาปัตยกรรมไทยจากพระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา หรืองานวิจัย

ของ ศุภกานต์ นานรัมย์ (2567) ศึกษาเรื่อง “ค่ายสี่กุก” โดยอาศัยแหล่งข้อมูลที่ปรากฏในพระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ฉบับพระราชหัตถเลขา ส่วนในทางภาษาพบงานวิจัยของ อรรถวิทย์ รอดเจริญ (2565) ที่ศึกษาภาษาวรรณศิลป์ในพระราชพงศาวดารฉบับความพิสดาร ทำให้เห็นว่า งานวิจัยส่วนใหญ่มุ่งศึกษาในเชิงสังคมและวัฒนธรรม แต่ยังไม่พบงานวิจัยที่ศึกษาในเชิงภาษา โดยเฉพาะด้านอักขรวิธีไทยและคำหลักในภาษาไทยที่มุ่งเน้นการศึกษาลักษณะของอักษรไทย อักขรวิธีไทยด้านพยัญชนะสระ วรรณยุกต์ ตัวเลข และเครื่องหมาย รวมถึงลักษณะการใช้คำหลักในภาษาไทย ได้แก่ คำนาม และคำกริยา ที่ปรากฏในพระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา ซึ่งจะนำไปสู่การค้นพบข้อสังเกตทางภาษาที่เป็นเอกลักษณ์ของยุคสมัยได้เป็นอย่างดี

ด้วยเหตุนี้ ผู้ศึกษาจึงสนใจศึกษา “พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา (เล่มที่ 5 - 10) : ลักษณะอักขรวิธีไทยและการใช้คำหลักในภาษาไทย” โดยตั้งคำถามการศึกษาว่า พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ฉบับพระราชหัตถเลขา เล่มที่ 5 - 10 นี้จะมีลักษณะอักขรวิธีไทยอย่างไร รวมถึงมีความแตกต่างจากปัจจุบันอย่างไร นอกจากนี้จะมีการปรากฏใช้คำหลัก ทั้งคำนามและคำกริยาในลักษณะใดบ้าง อันจะเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่สนใจศึกษารูปแบบและวิวัฒนาการทางอักขรวิธีไทย ตลอดจนเข้าใจลักษณะทางภาษาไทยได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบอักษรและลักษณะอักขรวิธีไทยที่ปรากฏในพระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ฉบับพระราชหัตถเลขา เล่มที่ 5 - 10
2. เพื่อศึกษาคำหลักในภาษาไทยที่ปรากฏในพระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ฉบับพระราชหัตถเลขา เล่มที่ 5 - 10

แนวคิดที่ใช้ในการวิเคราะห์

แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวกับอักขรวิธีไทย

ผู้ศึกษาวิเคราะห์อักขรวิธีไทยตามแนวคิดของ ธวัช ปุณโณทก (2547) จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ (2551) อภิวัน เชื้อไทย (2526) และ บุญเลิศ วิวรรณ (2563) โดยพิจารณา รูปแบบอักษรและอักขรวิธีไทยด้านพยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ ตัวเลข และเครื่องหมาย

แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวกับคำหลักในภาษาไทย

ผู้ศึกษาวิเคราะห์คำหลักในภาษาไทยตามแนวคิดของ นววรรณ พันธุมธธา (2525) ที่ระบุว่า คำหลัก คือ คำสำคัญ ใช้บอกเนื้อความซึ่งผู้พูดสื่อสารไปยังผู้ฟัง แบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่ คำนาม และคำกริยา โดยคำนาม จำแนกได้ 2 ประเภท ได้แก่ 1) คำนามสามัญ และ 2) คำนามวิสามัญ ส่วนคำกริยา จำแนกได้ 3 ประเภท ได้แก่ 1) คำกริยาแสดงอาการ 2) คำกริยาแสดงสภาพ และ 3) คำกริยาแสดงการประสบ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. สืบหาเอกสารที่ใช้ในการวิจัย รวมถึงศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยเกี่ยวกับ อักขรวิธีไทยและคำหลักในภาษาไทย
2. เก็บรวบรวมข้อมูลพระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ฉบับพระราชหัตถเลขา เล่มที่ 5 – 10 ซึ่งเป็นเอกสารต้นฉบับในหอสมุดแห่งชาติที่ได้รับมาจากกรมเลขาธิการ คณะรัฐมนตรี พ.ศ. 2482
3. กำหนดขอบเขตการศึกษา โดยมุ่งศึกษาเฉพาะอักขรวิธีไทยและคำหลัก ในภาษาไทยที่ปรากฏในเอกสารพระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ฉบับพระราชหัตถเลขา เล่มที่ 5 – 10
4. วิเคราะห์ข้อมูล โดยวิเคราะห์อักขรวิธีไทย ตามแนวคิดของ ธวัช ปุณโณทก (2547) จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ (2551) อภิวัน เชื้อไทย (2526) และ บุญเลิศ วิวรรณ (2563) พร้อมทั้งวิเคราะห์คำหลักในภาษาไทยตามแนวคิดของ นววรรณ พันธุมธธา (2525)
5. ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลและนำเสนอผลการศึกษาแบบพรรณนาวิเคราะห์
6. สรุปผลและอภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัย

การศึกษาเรื่อง “พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา (เล่มที่ 5-10) : ลักษณะอักษรวิธีไทยและการใช้คำหลักในภาษาไทย” ผู้ศึกษาจะนำเสนอผลการศึกษาใน 2 ประเด็น ได้แก่ 1) รูปแบบอักษรและลักษณะอักษรวิธีไทย และ 2) คำหลักในภาษาไทยที่ปรากฏในพระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา เล่มที่ 5 - 10

1. รูปแบบอักษรและลักษณะอักษรวิธีไทยที่ปรากฏในพระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา เล่มที่ 5 - 10

รูปแบบอักษรที่ปรากฏในพระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา เล่มที่ 5 - 10 ผู้ศึกษาประยุกต์แนวคิดของ ธวัช ปุณโณทก (2547) จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ (2551) อภิวัน เชื้อไทย (2526) และ บุญเลิศ วิวรรณ (2563) ทำให้ได้ข้อสรุป ดังนี้

1.1 รูปแบบพยัญชนะ

รูปแบบพยัญชนะในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นนี้ได้รับอิทธิพลมาจากสมัยอยุธยาตอนปลายและปรากฏครบทั้ง 44 ตัว เช่นเดียวกับในสมัยอยุธยา (จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ, 2554) แต่ในพระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา เล่มที่ 5 - 10 นี้พบเพียง 43 ตัว โดยพยัญชนะที่ไม่พบคือ “ฮ” เนื่องจากเป็นพยัญชนะที่มีใช้น้อยมาก และเป็นพยัญชนะ 2 ตัวสุดท้ายร่วมกับ “ท” ที่ค้นพบหลักฐานการใช้ในระยะหลัง ซึ่งปรากฏครั้งแรกเป็นอักษรไทยย่อในสมุดไทย เรื่องนันทโพนันทสูตรคำหลวง พ.ศ. 2279 เพื่อใช้เขียนคำเขมรที่ขึ้นต้นด้วยเสียงพยัญชนะ /ฮ/ และแม้จะพบในสมัยต่อมาจนถึงปัจจุบันก็พบเป็นจำนวนน้อย โดยส่วนใหญ่ใช้เป็นคำเลียนเสียงธรรมชาติและคำอุทาน (จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ, 2555; อิงอร สุปันธุ์นิช, 2527) รวมถึงพระราชพงศาวดารใช้บรรยายโวหารในการถ่ายทอดเรื่องราวเป็นหลัก จึงมักไม่ปรากฏให้เห็นพยัญชนะ “ฮ” ในคำเลียนเสียงธรรมชาติหรือคำอุทานที่มุ่งสร้างจินตภาพแก่ผู้อ่าน อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณารูปแบบอักษรพบว่า พยัญชนะมีรูปทรงกลม บางตัวตั้งตรง และบางตัวมีหางยาวขึ้นไป

ข้างบนชัดเจน (บุญเลิศ วิวรรณ, 2563) ดังตารางการแสดงรูปพยัญชนะในพระราชพงศาวดารที่ได้จากการเปรียบเทียบกับรูปแบบปัจจุบัน ดังนี้

ตารางที่ 1 รูปพยัญชนะในพระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา เล่มที่ 5 - 10

ก	ข	ช	ค	ค	ฅ	ง	จ	ฉ	ซ	ซ
ฅ	ญ	ฉ	ฉ	ฐ	ท	ฅ	ณ	ก	ก	ถ
ณ	ญ	ฉ	ฉ	ฐ	ท	ฅ	ณ	ด	ด	ถ
ท	ธ	น	บ	ป	ผ	ผ	พ	พ	ภ	ม
ย	ร	ล	ว	ศ	ษ	ส	ห	ฬ	อ	ฮ

1.2 ลักษณะอักษรวิธีไทยด้านการใช้พยัญชนะ

การใช้พยัญชนะมีระบบการเขียนเช่นเดียวกับในปัจจุบันร่วมกับอิทธิพลจากอยุธยาตอนปลาย ทำให้พบข้อสังเกตทางอักษรวิธีด้านการใช้พยัญชนะดังนี้

1.2.1 พยัญชนะต้น พยัญชนะต้นควบ และอักษรนำ

การใช้พยัญชนะต้นบางคำควรเป็นพยัญชนะต้นเดียว แต่คำที่ปรากฏในพงศาวดารใช้เป็นพยัญชนะต้นควบหรืออักษรนำ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

พยัญชนะ	พยัญชนะต้น ในพงศาวดารฯ	คำที่ใช้ในปัจจุบัน
หม/ม	หม	มิ (พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา เล่ม 5 : 16)
กร	กะทาหม	กลาหม (พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา เล่ม 5 : 2)

พยัญชนะ	พยัญชนะต้น ในพงศาวดารฯ	คำที่ใช้ในปัจจุบัน
หม/ม	ม	มิ (พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา เล่ม 5 : 16)
ศร	ส	สีม่วง (พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา เล่ม 5 : 29)

1.2.2 การใช้พยัญชนะต้นที่ทดแทนกันได้

ผู้ศึกษาพบว่า มีการใช้พยัญชนะต้นที่ทดแทนกันได้ โดยบางคำจะใช้พยัญชนะต้นมากกว่า 1 รูปแบบ และเขียนแตกต่างกันไปจากปัจจุบัน เช่น กร – ตร, ณ – น, ต – ด, ท – ธ, พ – ภ, ร – ล, ศ – ซ, ษ – ส, ฬ – ล เป็นต้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

คำที่ใช้ในพงศาวดารฯ	คำที่ใช้ในปัจจุบัน
กร – นระ เวน	ตระเวน (พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา เล่ม 5 : 22)
พ – ภาย หน้า	ภายนอก (พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา เล่ม 10 : 47)
ฬ – ช ลวง	ล่อลวง (พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา เล่ม 5 : 13)
ศ – ภ าภิเนก	ราชาภิเษก (พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา เล่ม 5 : 32)
ษ – สา ษ	อาสา (พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา เล่ม 8 : 9)
ต – ท หวั	ตราบ (พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา เล่ม 7 : 44)

1.2.3 การใช้รูปพยัญชนะท้ายที่มีฐานเกิดเสียงเดียวกันในลักษณะแทนที่หรือเขียนต่างจากปัจจุบัน

ผู้ศึกษาพบว่า มีการใช้พยัญชนะท้ายที่มีฐานเกิดเสียงเดียวกันในลักษณะแทนที่หรือเขียนต่างจากปัจจุบัน โดยบางคำจะใช้พยัญชนะท้ายสะกด

มากกว่า 1 รูปแบบ เช่น จ - ด, ด - ต, น - ญ, ร - ญ, รร - น, ล - น, ศ - ส, ศ - ษ, ฎ - ต เป็นต้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

คำที่ใช้ในพงศาวดารฯ	คำที่ใช้ในปัจจุบัน
จ - สิบ <u>ห้า</u>	ด - สิบ <u>เอ็ด</u> (พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัดถเลขา เล่ม 5 : 36)
ล - กณ <u>ห</u>	น - กณ <u>น</u> (พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัดถเลขา เล่ม 5 : 3)
ร - ทัก <u>หา</u>	ญ - ทัก <u>หาญ</u> (พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัดถเลขา เล่ม 9 : 32)
รร - ป็อง <u>ก</u>	น - ป็อง <u>กัน</u> (พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัดถเลขา เล่ม 9 : 33)
ศ - วิ <u>เค</u>	ษ - วิ <u>เศษ</u> (พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัดถเลขา เล่ม 7 : 15)
ฎ - ชาม <u>ฎ</u>	ต - อา <u>ฆาต</u> (พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัดถเลขา เล่ม 7 : 6)

1.2.4 การใช้พยัญชนะต้น-ท้ายร่วมกัน และอ่านเป็น 2 พยางค์

การใช้พยัญชนะท้ายในพยางค์แรกและพยัญชนะต้นในพยางค์ที่สองร่วมกัน และอ่านออกเป็น 2 พยางค์ ได้แก่ พยัญชนะ ญ และ ต ดังตัวอย่างต่อไปนี้

คำที่ใช้ในพงศาวดารฯ	คำที่ใช้ในปัจจุบัน
<u>ป</u> ญ	ปญ <u>ญา</u> (พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัดถเลขา เล่ม 5 : 22)
<u>ก</u> ยกรรวม	กย <u>ต</u> ติย (พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัดถเลขา เล่ม 5 : 19)

1.2.5 การใช้พยัญชนะตัวเชิง

การใช้พยัญชนะตัวเชิง ญ ร่วมกับพยัญชนะอื่น ดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 1 การใช้พยัญชนะตัวเชิงในคำว่า พระราชอาชญา
(ที่มา: พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัดถเลขา เล่มที่ 6 หน้า 16)

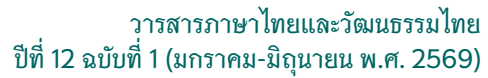
จากการวิเคราะห์รูปแบบพยัญชนะและลักษณะอักษรวิธีไทยด้านการใช้พยัญชนะ แสดงให้เห็นถึงการใช้พยัญชนะต้นและพยัญชนะท้ายที่แตกต่างไปจากปัจจุบัน โดยในพระราชพงศาวดารยังคงปรากฏหลักเกณฑ์การใช้ที่ไม่แน่นอน ทำให้คำบางส่วนมีรูปแบบการสะกดมากกว่า 1 รูปแบบ รวมถึงมีพยัญชนะที่ใช้ทดแทนกันได้จำนวนมาก สันนิษฐานว่า การเขียนในอดีตเน้นการอ่านออกเสียงมากกว่ารูปแบบการเขียน จึงอาจนำพยัญชนะต้นที่มีฐานเสียงเดียวกันหรือใกล้เคียงกัน และอาจใช้ตัวสะกดในมาตราเดียวกันมาทดแทน นอกจากนี้รูปสัณฐานยังคงมีลักษณะเหมือนอักษรในอยุธยาตอนปลายที่มีรูปทรงพอม ตัวอักษรไม่เอนมากนัก และตัวอักษรที่มีหางจะเขียนหางให้ยาวขึ้นไปอย่างชัดเจน ยิ่งไปกว่านั้น ยังปรากฏให้เห็นอิทธิพลจากอักษรขอมในการใช้พยัญชนะตัวเชิงที่ยังคงใช้มาอย่างต่อเนื่องเช่นกัน

1.3 รูปแบบสระ

ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นพบการใช้สระ 28 ตัว ไม่พบอัวะ เอียะ เอือะ และเอออะ (จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ, 2554) เช่นเดียวกันกับเอกสารพระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ฉบับพระราชหัดถเลขา เล่มที่ 5 - 10 ที่ปรากฏการใช้สระทั้ง 28 ตัว โดยรูปสัณฐานของรูปสระจะไม่ได้แตกต่างจากสมัยอยุธยาตอนปลายมากนัก กล่าวคือรูปสระในสมัยอยุธยาตอนปลายจะมีทรงสูง หางยาวเพื่อให้สอดคล้องกับพยัญชนะที่มีเส้นหางยาวขึ้น แต่ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นนี้อาจแตกต่างด้วยลายมือของผู้เขียนที่วัดหางของรูปสระให้แหลมคมขึ้น (บุญเลิศ วิวรรณ, 2563) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 รูปสระที่พบในพระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัดถเลขา เล่มที่ 5 - 10

ะ	า	ิ	ี	ึ	ุ	ุ	ุ
อะ	อา	อิ	อี	อึ	อือ	อุ	อุ

1.4 ลักษณะอักษรวิธีไทยด้านการใช้สระ

1.4.1 การเขียนสระ ใ-, ไ-, โ- ที่มีลักษณะพิเศษ

ทำหิ^๑ให้^๒เขา^๓ไป^๔ก^๕ : ~~๒๒๒~~ ^{๒๒๒}ทำ^๖ก^๗ก^๘ก^๙ก^{๑๐}ก^{๑๑}ก^{๑๒}ก^{๑๓}ก^{๑๔}ก^{๑๕}ก^{๑๖}ก^{๑๗}ก^{๑๘}ก^{๑๙}ก^{๒๐}ก^{๒๑}ก^{๒๒}ก^{๒๓}ก^{๒๔}ก^{๒๕}ก^{๒๖}ก^{๒๗}ก^{๒๘}ก^{๒๙}ก^{๓๐}ก^{๓๑}ก^{๓๒}ก^{๓๓}ก^{๓๔}ก^{๓๕}ก^{๓๖}ก^{๓๗}ก^{๓๘}ก^{๓๙}ก^{๔๐}ก^{๔๑}ก^{๔๒}ก^{๔๓}ก^{๔๔}ก^{๔๕}ก^{๔๖}ก^{๔๗}ก^{๔๘}ก^{๔๙}ก^{๕๐}ก^{๕๑}ก^{๕๒}ก^{๕๓}ก^{๕๔}ก^{๕๕}ก^{๕๖}ก^{๕๗}ก^{๕๘}ก^{๕๙}ก^{๖๐}ก^{๖๑}ก^{๖๒}ก^{๖๓}ก^{๖๔}ก^{๖๕}ก^{๖๖}ก^{๖๗}ก^{๖๘}ก^{๖๙}ก^{๗๐}ก^{๗๑}ก^{๗๒}ก^{๗๓}ก^{๗๔}ก^{๗๕}ก^{๗๖}ก^{๗๗}ก^{๗๘}ก^{๗๙}ก^{๘๐}ก^{๘๑}ก^{๘๒}ก^{๘๓}ก^{๘๔}ก^{๘๕}ก^{๘๖}ก^{๘๗}ก^{๘๘}ก^{๘๙}ก^{๙๐}ก^{๙๑}ก^{๙๒}ก^{๙๓}ก^{๙๔}ก^{๙๕}ก^{๙๖}ก^{๙๗}ก^{๙๘}ก^{๙๙}ก^{๑๐๐}ก^{๑๐๑}ก^{๑๐๒}ก^{๑๐๓}ก^{๑๐๔}ก^{๑๐๕}ก^{๑๐๖}ก^{๑๐๗}ก^{๑๐๘}ก^{๑๐๙}ก^{๑๑๐}ก^{๑๑๑}ก^{๑๑๒}ก^{๑๑๓}ก^{๑๑๔}ก^{๑๑๕}ก^{๑๑๖}ก^{๑๑๗}ก^{๑๑๘}ก^{๑๑๙}ก^{๑๒๐}ก^{๑๒๑}ก^{๑๒๒}ก^{๑๒๓}ก^{๑๒๔}ก^{๑๒๕}ก^{๑๒๖}ก^{๑๒๗}ก^{๑๒๘}ก^{๑๒๙}ก^{๑๓๐}ก^{๑๓๑}ก^{๑๓๒}ก^{๑๓๓}ก^{๑๓๔}ก^{๑๓๕}ก^{๑๓๖}ก^{๑๓๗}ก^{๑๓๘}ก^{๑๓๙}ก^{๑๔๐}ก^{๑๔๑}ก^{๑๔๒}ก^{๑๔๓}ก^{๑๔๔}ก^{๑๔๕}ก^{๑๔๖}ก^{๑๔๗}ก^{๑๔๘}ก^{๑๔๙}ก^{๑๕๐}ก^{๑๕๑}ก^{๑๕๒}ก^{๑๕๓}ก^{๑๕๔}ก^{๑๕๕}ก^{๑๕๖}ก^{๑๕๗}ก^{๑๕๘}ก^{๑๕๙}ก^{๑๖๐}ก^{๑๖๑}ก^{๑๖๒}ก^{๑๖๓}ก^{๑๖๔}ก^{๑๖๕}ก^{๑๖๖}ก^{๑๖๗}ก^{๑๖๘}ก^{๑๖๙}ก^{๑๗๐}ก^{๑๗๑}ก^{๑๗๒}ก^{๑๗๓}ก^{๑๗๔}ก^{๑๗๕}ก^{๑๗๖}ก^{๑๗๗}ก^{๑๗๘}ก^{๑๗๙}ก^{๑๘๐}ก^{๑๘๑}ก^{๑๘๒}ก^{๑๘๓}ก^{๑๘๔}ก^{๑๘๕}ก^{๑๘๖}ก^{๑๘๗}ก^{๑๘๘}ก^{๑๘๙}ก^{๑๙๐}ก^{๑๙๑}ก^{๑๙๒}ก^{๑๙๓}ก^{๑๙๔}ก^{๑๙๕}ก^{๑๙๖}ก^{๑๙๗}ก^{๑๙๘}ก^{๑๙๙}ก^{๒๐๐}ก^{๒๐๑}ก^{๒๐๒}ก^{๒๐๓}ก^{๒๐๔}ก^{๒๐๕}ก^{๒๐๖}ก^{๒๐๗}ก^{๒๐๘}ก^{๒๐๙}ก^{๒๑๐}ก^{๒๑๑}ก^{๒๑๒}ก^{๒๑๓}ก^{๒๑๔}ก^{๒๑๕}ก^{๒๑๖}ก^{๒๑๗}ก^{๒๑๘}ก^{๒๑๙}ก^{๒๒๐}ก^{๒๒๑}ก^{๒๒๒}ก^{๒๒๓}ก^{๒๒๔}ก^{๒๒๕}ก^{๒๒๖}ก^{๒๒๗}ก^{๒๒๘}ก^{๒๒๙}ก^{๒๓๐}ก^{๒๓๑}ก^{๒๓๒}ก^{๒๓๓}ก^{๒๓๔}ก^{๒๓๕}ก^{๒๓๖}ก^{๒๓๗}ก^{๒๓๘}ก^{๒๓๙}ก^{๒๔๐}ก^{๒๔๑}ก^{๒๔๒}ก^{๒๔๓}ก^{๒๔๔}ก^{๒๔๕}ก^{๒๔๖}ก^{๒๔๗}ก^{๒๔๘}ก^{๒๔๙}ก^{๒๕๐}ก^{๒๕๑}ก^{๒๕๒}ก^{๒๕๓}ก^{๒๕๔}ก^{๒๕๕}ก^{๒๕๖}ก^{๒๕๗}ก^{๒๕๘}ก^{๒๕๙}ก^{๒๖๐}ก^{๒๖๑}ก^{๒๖๒}ก^{๒๖๓}ก^{๒๖๔}ก^{๒๖๕}ก^{๒๖๖}ก^{๒๖๗}ก^{๒๖๘}ก^{๒๖๙}ก^{๒๗๐}ก^{๒๗๑}ก^{๒๗๒}ก^{๒๗๓}ก^{๒๗๔}ก^{๒๗๕}ก^{๒๗๖}ก^{๒๗๗}ก^{๒๗๘}ก^{๒๗๙}ก^{๒๘๐}ก^{๒๘๑}ก^{๒๘๒}ก^{๒๘๓}ก^{๒๘๔}ก^{๒๘๕}ก^{๒๘๖}ก^{๒๘๗}ก^{๒๘๘}ก^{๒๘๙}ก^{๒๙๐}ก^{๒๙๑}ก^{๒๙๒}ก^{๒๙๓}ก^{๒๙๔}ก^{๒๙๕}ก^{๒๙๖}ก^{๒๙๗}ก^{๒๙๘}ก^{๒๙๙}ก^{๓๐๐}ก^{๓๐๑}ก^{๓๐๒}ก^{๓๐๓}ก^{๓๐๔}ก^{๓๐๕}ก^{๓๐๖}ก^{๓๐๗}ก^{๓๐๘}ก^{๓๐๙}ก^{๓๑๐}ก^{๓๑๑}ก^{๓๑๒}ก^{๓๑๓}ก^{๓๑๔}ก^{๓๑๕}ก^{๓๑๖}ก^{๓๑๗}ก^{๓๑๘}ก^{๓๑๙}ก^{๓๒๐}ก^{๓๒๑}ก^{๓๒๒}ก^{๓๒๓}ก^{๓๒๔}ก^{๓๒๕}ก^{๓๒๖}ก^{๓๒๗}ก^{๓๒๘}ก^{๓๒๙}ก

1.4.2 เมื่อสระ อา ประสมกับพยัญชนะบางรูปจะเปลี่ยนรูปไป

~ 148 ~

พยัญชนะส่วน หางอักษร + สระ	คำที่ใช้ในพระราชพงศาวดารฯ
ช + า	 (พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา เล่มที่ 5 : 21)
ป + า	 (พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา เล่มที่ 6 : 6)
ช + า	 (พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา เล่มที่ 8 : 5)

1.4.3 การเขียนสระ อา อี อี อี อี ที่มีรูปแบบเฉพาะ

การเขียนสระ อา อี อี อี อี เมื่อประสมกับพยัญชนะจะเขียนติดกับเส้นบนหรือเส้นหลังของพยัญชนะ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

พยัญชนะ + สระ	คำที่ใช้ในพระราชพงศาวดารฯ
อ	 (พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา เล่มที่ 7 : 9)
อี	 (พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา เล่มที่ 6 : 12)

1.4.4 การเขียนคำประวิสรรชนีย์ที่ไม่สม่ำเสมอ

การเขียนคำบางคำที่ไม่จำเป็นต้องประวิสรรชนีย์ แต่มีการใช้ประวิสรรชนีย์ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

คำที่ใช้ในพงศาวดารฯ	คำที่ใช้ในปัจจุบัน
 ไปยังกับ อ ษณกรกุม	ณ (พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา เล่มที่ 5 : 43)
 พญา อ ภรตไทยพระมทาเทพเทนเริงกัก	กลาโหม (พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา เล่มที่ 5 : 4)

จากการวิเคราะห์รูปแบบสระและลักษณะอักษรวิธีไทยด้านการใช้สระ แสดงให้เห็นถึงลักษณะของรูปสระที่ต้องการจำแนกให้โดดเด่นจากพยัญชนะอย่างชัดเจน ดังจะเห็นได้จากการเขียนสระ ใ-ใ- และ โ- ให้มีหางยาวและสูงกว่าพยัญชนะ

ในขณะเดียวกันก็พบรูปแบบเฉพาะของการเขียนพยัญชนะและสระที่อยู่ติดกัน โดยจะนำส่วนหางของพยัญชนะเชื่อมกับสระ นอกจากนี้ยังคงพบการใช้สระที่ไม่มีกฎเกณฑ์แน่ชัด ดังจะเห็นได้จากการใช้ประวิสรรชนีย์ที่ไม่สม่ำเสมอ และสระบางเสียงมีรูปสระมากกว่า 1 รูป ได้แก่ เออ เอีย เอือ และอัว ซึ่งความหลากหลายของรูปสระดังกล่าวได้รับอิทธิพลมาตั้งแต่สมัยสุโขทัยและอยุธยา เช่น การสะกดเสียง เออ ด้วยรูปที่ปรากฏการใช้ในจารึกหลักที่ 49 พ.ศ. 1955 และใช้ต่อมาจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น (อิงอร สุพันธุ์วนิช, 2527 : 407) เป็นต้น จึงยังคงแสดงให้เห็นถึงการนำความหลากหลายของรูปสระในอดีตมาใช้ในการเขียนในพระราชพงศาวดารฉบับนี้เช่นกัน

1.5 รูปแบบวรรณยุกต์

พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา เล่มที่ 5 – 10 นี้ปรากฏการใช้ 2 วรรณยุกต์ ได้แก่ วรรณยุกต์เอก และวรรณยุกต์โท โดยวรรณยุกต์เอกยังคงใช้รูปแบบเดิมตั้งแต่สมัยสุโขทัย ในขณะที่วรรณยุกต์โทมีการเปลี่ยนรูปแบบจากเครื่องหมายกากบาทเป็นรูปวรรณยุกต์โทเช่นเดียวกับปัจจุบัน ดังนี้

ตารางที่ 3 รูปวรรณยุกต์ในพระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา เล่มที่ 5 - 10

◌̎	◌̌	-	-
เอก	โท	ตรี	จัตวา

1.6 ลักษณะอักขรวิธีไทยด้านการใช้วรรณยุกต์

ในพระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา เล่มที่ 5 – 10 นี้ปรากฏการใช้วรรณยุกต์ที่แตกต่างจากปัจจุบัน โดยคำที่ไม่จำเป็นต้องมีวรรณยุกต์ในบางคำมีวรรณยุกต์กำกับ เช่น ไมตรี กองทัพ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

คำที่ใช้ในพงศาวดารฯ	คำที่ใช้ในปัจจุบัน
สักการับการพระภิกษุโกวิทามประเพณีภณ	ไมตรี (พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา เล่มที่ 7 : 20)
กษัตริย์กษัตริย์สกลนทก	กองทัพ (พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา เล่มที่ 5 : 21)

จากการวิเคราะห์รูปแบบวรรณยุกต์และลักษณะอักขรวิธีไทยด้านการใช้วรรณยุกต์ แสดงให้เห็นว่าในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นที่มีการชำระความให้เป็นฉบับพระราชหัตถเลขานี้ปรากฏเพียงวรรณยุกต์เอกและโทที่มีลักษณะเหมือนที่ใช้ในปัจจุบัน แต่ยังไม่พบวรรณยุกต์ตรีและจัตวา อาจเนื่องด้วยเป็นการบรรยายเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับไทยและพม่าเป็นหลัก จึงอาจไม่ปรากฏคำที่จำเป็นต้องใช้วรรณยุกต์ตรีหรือจัตวาอย่างคำยืมภาษาจีน ดังที่ ศ.ดร.ประเสริฐ ณ นคร (2541 : 51 อ้างถึงใน วิภาวรรณ อยู่เย็น, 2551 : 32) ที่ได้กล่าวว่า ไมตรีและไมจัตวาเพ็งจะมีขึ้นในสมัยกรุงธนบุรีหรือสมัยกรุงธนบุรีเอง เมื่อประเทศไทยติดต่อกับประเทศจีน ประเทศลาว และล้านนามากขึ้น จึงเกิดความจำเป็นที่จะต้องเพิ่มรูปวรรณยุกต์ให้อักขรกลางออกเสียงเป็นเสียงตรีและจัตวาได้ด้วย

1.7 รูปแบบตัวเลข

ในพระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา เล่มที่ 5 - 10 ปรากฏการใช้ตัวเลขตามรูปแบบที่พบในปัจจุบันทั้ง 10 หมายเลข ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4 ตัวเลขที่ปรากฏในพระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา เล่มที่ 5 - 10

๐	๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘	๙
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

1.8 ลักษณะอักขรวิธีไทยด้านการใช้ตัวเลข

ในพระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา เล่มที่ 5 - 10 ปรากฏการใช้ตัวเลขทั้ง 10 หมายเลข เพื่อระบุจำนวน และใช้เพื่อระบุช่วงเวลา ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1 การใช้ตัวเลขเพื่อระบุจำนวน

พญาหมากกมล ๑ แก่กำพรสใหญ่ ๒ รัช (พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา เล่มที่ 7 : 43)

ตัวอย่างที่ 2 การใช้ตัวเลขเพื่อระบุช่วงเวลา

กรัณณวัน ๑ ๒๖ ค่ำเพลาสิบเอ็ดกุ่ม (พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา เล่มที่ 8 : 10)

จากการวิเคราะห์รูปแบบตัวเลขและลักษณะอักขรวิธีไทยด้านการใช้ตัวเลข พบว่า รูปแบบตัวเลขมีลักษณะเหมือนในปัจจุบัน แต่อาจมีการตัดหรือลากหางให้ยาวขึ้นตามวิธีการของผู้เขียน ส่วนอักขรวิธีด้านการใช้ตัวเลขเพื่อบอกเวลาพบว่าจะยังคงรูปแบบการบอกเวลาเหมือนในอดีต ดังที่พบในเอกสารอื่น ๆ เช่น กฎหมายตราสามดวง (วัชรพงศ์ โคตรนารินทร์ และ Yuxi Yang, 2567) แต่ในปัจจุบันได้ยกเลิกการบอกเวลาในลักษณะดังกล่าวไป เพราะเปลี่ยนการนับวัน เดือน ปี จากทางจันทรคติมาเป็นทางสุริยคติ (อภิวัน เชื้อไทย, 2526) ประกอบกับภาษาไทยในปัจจุบันจะมีรูปแบบการเขียนเรียงบนบรรทัดเดียวกันทั้งหมด

1.9 รูปแบบเครื่องหมาย

ในพระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา เล่มที่ 5 - 10 มีรูปแบบการใช้เครื่องหมายแทนสระ และเครื่องหมายประกอบการเขียน ดังนี้

ตารางที่ 5 เครื่องหมายในพระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา เล่มที่ 5 – 10

เครื่องหมายแทนสระ			
ไม่ผิด ✓		ไม่ได้ ✓	
เครื่องหมายประกอบการเขียน			
ฟองมันหรือตาไก่ •	ใช้วางหน้าข้อความหรือ เริ่มต้นข้อความสำคัญ	ปีกกา /	ใช้แสดงว่าคำหรือ ข้อความที่อยู่คนละ บรรทัดคือกลุ่มเดียวกัน
อังคันคูโคมุดร ๗๐๓	ใช้คันข้อความหรือ แสดงการจบเรื่อง	อังคัน ๗	ใช้คันข้อความบางตอน ไม่ให้ปะปนกัน
ทัณฑฆาต ๐	ใช้กำกับตัวอักษรที่ ไม่ออกเสียงและใช้ กำกับพยัญชนะสะกด	ไม้ยมก ๗	ใช้เพื่อซ้ำคำ
ละสุด :	ใช้วางริมบรรทัด เพื่อจัดกรอบหน้า	ตีนครุ +	ใช้เขียนวันเดือนปี ทางจันทรคติหรือ มาตราเงินและมาตราชั่ง

1.10 ลักษณะอักขรวิธีไทยด้านการใช้เครื่องหมาย

ในพระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา เล่มที่ 5 - 10
ปรากฏลักษณะการใช้เครื่องหมายแทนสระและเครื่องหมายประกอบการเขียน ดังนี้

1) เครื่องหมายแทนสระ

เครื่องหมาย	ลักษณะการใช้เครื่องหมาย	
ไม่ผิด ✓	นักพระสุทินกรปกครอง	(พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา เล่มที่ 9 : 60)
ไม่ได้ ✓	ถึงเป็นคำเกี่ยว กัณฑ์ฎีกา	(พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา เล่มที่ 5 : 40)

2) เครื่องหมายประกอบการเขียน

เครื่องหมาย	ลักษณะการใช้เครื่องหมาย	
ฟองมัน/ตาไก่ •	• พญาภมแลพญาภมระลาไทย	(พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา เล่มที่ 5 : 2)
ปีกกา	พญาภมแลพญาภมระลาไทย	(พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา เล่มที่ 8 : 2)
อังกั้นคูโคมุดร ๗๐๐	ไปเมืองจระเข้ ๗๐๐	(พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา เล่มที่ 5 : 44)
ไม้ยมก ๗	ปกกับพญาเรียนแล ๗ เด่นกั้น	(พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา เล่มที่ 7 : 33)
ทัณฑฆาต ๐	สมเด็จ ขวาก ๗ พระทักษิ	(พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา เล่มที่ 8 : 14)
ละสุด :	พระภมณเดนมกั้นกั้นกับทวารได้ :	(พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา เล่มที่ 10 : 6)
ตีนครุ +	กรันกวัน ๕๔๗ กั	(พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา เล่มที่ 8 : 13)

จากการศึกษารูปแบบเครื่องหมายและลักษณะอักษรวิธีไทยด้านการใช้เครื่องหมายพบว่า การใช้เครื่องหมายยังคงรูปแบบการใช้เช่นเดียวกับในสมัยอยุธยา แต่อาจเปลี่ยนลักษณะวิธีการเขียน เช่น ไม้ยมก ที่มีการลากหางยาวลงมาจากเดิม อีกทั้งยังพบลักษณะอักษรวิธีด้านการใช้เครื่องหมายอื่น ๆ ที่โดดเด่น เช่น การใช้เครื่องหมายทัณฑฆาตเพื่อกำกับพยัญชนะตัวสะกด ซึ่งพบได้ในพระราชพงศาวดารฉบับนี้จำนวนมาก นอกจากเครื่องหมายข้างต้นแล้ว ยังปรากฏเครื่องหมายฟนทองและนิคหิตที่ในสุโขทัยสามารถใช้แทนสระได้ แต่ในพระราชพงศาวดารฉบับนี้จะใช้ร่วมกับพินทุอิ สระอำ หรือสระอี ดังตัวอย่างต่อไปนี้

เครื่องหมาย	ลักษณะการใช้เครื่องหมาย	
ฟนทอง ๐	พญาสิน	(พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา เล่มที่ 6 : 10)
นิคหิต ๐	กลองกัณ	(พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา เล่มที่ 9 : 5)

จากการศึกษารูปแบบและลักษณะอักขรวิธีด้านการใช้พยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ ตัวเลข และเครื่องหมาย ที่ปรากฏในพระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา เล่มที่ 5 – 10 พบว่า บางส่วนยังคงใช้รูปแบบและอักขรวิธีจากสมัยสุโขทัย แต่ส่วนใหญ่ ล้วนได้รับอิทธิพลมาจากสมัยอยุธยาตอนปลาย และมีความใกล้เคียงกับปัจจุบัน โดยจะ พบลักษณะพิเศษด้านพยัญชนะที่อาจมีหลักเกณฑ์การสะกดไม่แน่นอน จึงทำให้ปรากฏ ใช้อักขรวิธีพิเศษด้านพยัญชนะได้ในหลากหลายรูปแบบ

2. คำหลักในภาษาไทยที่ปรากฏในพระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา เล่มที่ 5 – 10

การศึกษาคำหลักในภาษาไทยที่ปรากฏในพระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา เล่มที่ 5 – 10 นี้ ผู้ศึกษาได้นำแนวคิดของ นววรรณ พันธุเมธา (2525) ในการจำแนก คำหลักออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ คำนาม และคำกริยา พร้อมทั้งจัดหมวดหมู่คำที่พบ ตามลักษณะของการสื่อความหมาย ทำให้ได้ข้อสรุปดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 6 ความถี่ของคำหลักในภาษาไทยที่พบในพระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา เล่มที่ 5 - 10

คำหลักในภาษาไทย	ร้อยละที่พบ
คำนาม	67.36
คำนามสามัญ	23.85
คำนามสามัญเกี่ยวกับสิ่งของ	6.37
คำนามสามัญเกี่ยวกับกลุ่มคน	5.56
คำนามสามัญบอกอาชีพหรือตำแหน่ง	4.86
คำนามสามัญบอกเวลา	3.59
คำนามสามัญเกี่ยวกับสถานที่	2.43
คำนามสามัญเกี่ยวกับสัตว์	1.04
คำนามวิสามัญ	43.52
คำนามวิสามัญบอกชื่อบุคคล	21.64

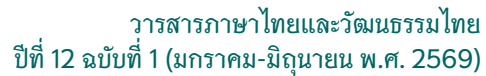
คำหลักในภาษาไทย	ร้อยละที่พบ
คำนามวิสามัญบอกชื่อสถานที่	17.36
คำนามวิสามัญบอกชื่อสัตว์	3.13
คำนามวิสามัญบอกชื่ออาวุธ	1.39
คำกริยาแสดงอาการ	21.76
คำกริยาอาการอยู่กับที่	13.08
คำกริยาอาการเคลื่อนที่	8.68
คำกริยาแสดงสภาพ	6.36
คำกริยาบอกค่าหรือปริมาณ	2.31
คำกริยาบอกนิสัย	1.85
คำกริยาบอกการเปรียบเทียบ	1.39
คำกริยาบอกความเร็ว	0.81
คำกริยาแสดงการประสบ	4.51
คำกริยาแสดงการรู้สึก	3.01
คำกริยาเกี่ยวกับประสาทสัมผัส	1.50

2.1 คำนาม

คำนาม หมายถึง คำที่หมายถึงสิ่งต่าง ๆ ทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม แบ่งออกเป็น 1) คำนามสามัญ และ 2) คำนามวิสามัญ (นวรณ พันธ์เมธา, 2525) โดยคำนามที่พบในพระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา เล่มที่ 5 – 10 คิดเป็นร้อยละ 67.36 ดังนี้

2.1.1 คำนามสามัญ

คำนามสามัญ หมายถึง คำที่หมายถึงสิ่งต่าง ๆ โดยทั่วไป โดยคำนามสามัญที่พบในพระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ฉบับพระราชหัตถเลขา เล่ม 5 - 10 คิดเป็นร้อยละ 23.85 สามารถจำแนกข้อมูลที่พบตามหมวดหมู่ของการสื่อความหมายได้ดังนี้

- เพาะ: มดปลงกรรมนิค (พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัดเลขา เล่มที่ 7 : 3)
- ได้แยกจาก นางประจักษ์กับ ปลงนิคปลงกรรม (พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัดเลขา เล่มที่ 5 : 10)

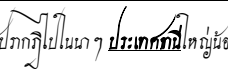
- เปรียบวิธีการที่ กตัญญู (พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัดเลขา เล่มที่ 5 : 16)

- กงพระนรคคือพระยาที่มี**ทิฏฐิ**ออกมจากความเมื่อง (พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัดเลขา เล่มที่ 5 : 14)
- **สุภธรรม**กับกงพระมหาอุปราชพระเจ้าอู่พระเจ้าแก้ว (พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัดเลขา เล่มที่ 5 : 4)

- **บันทึกสำคัญ** พระบรมมหาราชวัง (พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัดเลขา เล่มที่ 6 : 41)
- **บันทึกของขุนนาง** ที่บันทึกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น (พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัดเลขา เล่มที่ 7 : 13)

5) คำนามสามัญเกี่ยวกับสถานที่ เป็นคำนามที่ใช้กล่าวถึงสถานที่โดยทั่วไป เช่น ประเทศ ธาณี บ้านเมือง พระราชวัง พลับพลา โดยพบร้อยละ 2.43 ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- (พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัดเลขา เล่มที่ 9 : 17)

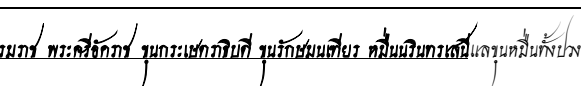
6) คำนามสามัญเกี่ยวกับสัตว์ เป็นคำนามเรียกสัตว์ที่มีบทบาทเป็นพาหนะในการเดินทาง การต่อสู้ หรือการทำสงคราม เช่น ช้าง ม้า โดยพบร้อยละ 1.04 ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- (พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัดเลขา เล่มที่ 6 : 5)

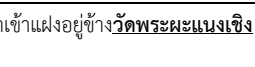
2.1.2 คำนามวิสามัญ

คำนามวิสามัญ หมายถึง คำที่หมายถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยเฉพาะ ซึ่งคำนามวิสามัญที่ปรากฏในพระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ฉบับพระราชหัดเลขา เล่มที่ 5 - 10 คิดเป็นร้อยละ 43.52 สามารถจำแนกข้อมูลที่พบตามหมวดหมู่ของการสื่อความหมายได้ดังนี้

1) คำนามวิสามัญบอกชื่อบุคคล เป็นคำที่ระบุชื่ออย่างเฉพาะเจาะจง โดยส่วนมากเป็นชื่อของกษัตริย์หรือชื่อขุนนางจากเมืองต่าง ๆ โดยพบร้อยละ 21.64 ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- (พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัดเลขา เล่มที่ 5 : 32)

2) คำนามวิสามัญบอกชื่อสถานที่ เป็นคำที่ใช้ระบุชื่อสถานที่ ได้แก่ ชื่อเมือง ชื่อตำบล ชื่อวัด เช่น ตำบลวัดสพานเกลือ วัดกุฎีทอง โดยพบร้อยละ 17.36 ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- (พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัดเลขา เล่มที่ 6 : 8)

3) คำนามวิสามัญบอกชื่ออาวุธ เป็นคำเรียกชื่ออาวุธในสงคราม เช่น ปืนจริง ปืนมนทก ปืนนกสับ โดยพบร้อยละ 1.39 ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- ใต้เสาเครื่องศพรพยุภรณ์ใหญ่แล ปืนทมนนกนกสับ (พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา เล่มที่ 8 : 6)

4) คำนามวิสามัญบอกชื่อสัตว์ เป็นคำที่ใช้เรียกชื่อสัตว์โดยเฉพาะเจาะจง ซึ่งจะปรากฏเพียงชื่อช้างสำคัญคู่พระบารมีของพระมหากษัตริย์ เช่น เจ้าพญาปราบไตรจักร โดยพบร้อยละ 3.13 ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- ทหารทั้ง เจ้าพญาปราบไตรจักร เป็นพระ:กระษัตริ (พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา เล่มที่ 9 : 5)

จากการศึกษาคำนามและการจำแนกตามหมวดหมู่ของคำพบว่า คำนามสามัญและคำนามวิสามัญโดยส่วนใหญ่เป็นคำที่ใช้ในทางสงคราม การเมือง การปกครอง ตลอดจนสิ่งต่าง ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับพระมหากษัตริย์

2.2 คำกริยา

คำกริยา หมายถึง คำที่ใช้แสดงอาการ เหตุการณ์ สภาพ หรือความรู้สึกต่าง ๆ แบ่งออกเป็น 1) คำกริยาแสดงอาการ 2) คำกริยาแสดงสภาพ และ 3) คำกริยาแสดงการประสม (นพวรรณ พันธุมธา, 2525) โดยคำกริยาที่ปรากฏในพระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา เล่มที่ 5 – 10 พบทั้ง 3 ประเภท คิดเป็นร้อยละ 32.64 ดังนี้

2.2.1 คำกริยาแสดงอาการ

คำกริยาแสดงอาการ หมายถึง คำกริยาที่ใช้แสดงอาการเคลื่อนที่ หรืออาการอยู่กับที่ โดยคำกริยาแสดงอาการที่พบในพระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ฉบับพระราชหัตถเลขา เล่ม 5 - 10 คิดเป็นร้อยละ 21.76 ดังนี้

1) คำกริยาอาการเคลื่อนที่ เป็นคำที่แสดงการเคลื่อนที่ไปในทิศทางต่าง ๆ เช่น เสด็จ ถอยทัพ ตะลุมบอน ไล่ล่าเผา โดยพบร้อยละ 8.68 ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- พากันนั่งรถให้ได้อาณาไปกลางข้าวบ้านทาน (พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัดเลขา เล่มที่ 6 : 11)

2) คำกริยาอาการอยู่กับที่ เป็นคำแสดงอาการของผู้ทำกริยาที่ไม่ได้เคลื่อนที่ไปในทิศทางใด เช่น สาบาน ตรัส ทูล โดยพบร้อยละ 13.08 ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- จึงบอกพระโอรสที่ประทับแรมแก่พญเจ้าทั้งหลาย (พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัดเลขา เล่มที่ 6 : 36)

2.2.2 คำกริยาแสดงสภาพ

คำกริยาแสดงสภาพ หมายถึง คำกริยาที่แสดงสภาพของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง อาจบอกลักษณะ สัมผัส นิสัย ค่า ความเร็ว หรือบอกการเปรียบเทียบ โดยคำกริยาแสดงสภาพที่พบในพระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ฉบับพระราชหัดเลขา เล่ม 5 - 10 คิดเป็นร้อยละ 6.36 ดังนี้

1) คำกริยาบอกนิสัย โดยส่วนมากจะใช้บอกลักษณะนิสัยของทหารที่มีความเข้มแข็ง พระมหากษัตริย์ที่มีความกล้าหาญ หรือศัตรูที่มีความอยุติธรรม โดยพบร้อยละ 1.85 ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- พระเจ้าหงสาวดีก็ให้ตั้งอยู่ในกองรวมเสียสละยกไปประทับทอดทวาริกษัตรา
(พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัดเลขา เล่มที่ 6 : 39)

2) คำกริยาบอกค่าหรือปริมาณ เป็นคำที่ใช้บอกค่า หรือใช้ระบุความมากน้อยของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เช่น ดี พูน มาก น้อย โดยพบร้อยละ 2.31 ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- ให้พูนแก่คนรักเท่านี้ยังมิได้
(พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัดเลขา เล่มที่ 5 : 45)

3) คำกริยาบอกความเร็ว เป็นคำที่ใช้บอกความช้าเร็วของผู้กระทำกริยา เช่น เร่ง ว่องไว ช้า โดยพบร้อยละ 0.81 ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- แล้วยังแบ่งการให้เข้าปิ่นเมืองนั้นเป็นสามภก (พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัดเลขา เล่มที่ 7 : 2)

4) คำกริยาบอกการเปรียบเทียบ เป็นคำที่ใช้เปรียบเทียบความเหมือนหรือคล้ายกันระหว่างสิ่งหนึ่งกับอีกสิ่งหนึ่ง เช่น เหมือน ดัง อุปมา โดยพบร้อยละ 1.39 ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- อุปมาเหมือน แล้วยังแบ่งการให้เข้าปิ่นเมืองนั้นเป็นสามภก (พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัดเลขา เล่มที่ 10 : 7)

2.2.3 คำกริยาแสดงการประสบ

คำกริยาแสดงการประสบ หมายถึง คำกริยาที่แสดงการประสบทางการรับรู้ การรู้สึก หรือประสาทสัมผัส โดยคำกริยาแสดงการประสบที่พบในพระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ฉบับพระราชหัดเลขา เล่ม 5 - 10 คิดเป็นร้อยละ 4.51 ดังนี้

1) คำกริยาแสดงการรู้สึก โดยส่วนมากมักปรากฏคำที่แสดงความรู้สึกเศร้าเสียใจในช่วงที่ต้องเสียเมืองหรือเสียกำลังพล ร่วมกับความรู้สึกโกรธขณะรบ โดยพบร้อยละ 3.01 ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- นายกับนายกองทั้งปวงก็เสียใจการศึกก็ถอยกำลังพล (พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัดเลขา เล่มที่ 5 : 23)

- พระมหากษัตริย์ทรงทราบพระโกรธแล้ว (พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัดเลขา เล่มที่ 9 : 16)

2) คำกริยาเกี่ยวกับประสาทสัมผัส เป็นคำที่แสดงการใช้ประสาทสัมผัสทางร่างกายในการรับรู้หรือกระทำบางสิ่ง เช่น ฟัง รู้ข่าว ทอดพระเนตร โดยพบร้อยละ 1.50 ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- แก่เมืองนบุรีแลกรมการทั้งหลายก็รู้ว่าพญากษัตริย์ (พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัดเลขา เล่มที่ 6 : 6)

- พญากษัตริย์ทอดพระเนตรหน้ากลิ้งไป (พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัดเลขา เล่มที่ 9 : 40)

จากการศึกษาคำกริยาพบว่า ในพระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา เล่มที่ 5 – 10 นี้ ประกอบไปด้วย 1) คำกริยาแสดงอาการ 2) คำกริยาแสดงสภาพ และ 3) คำกริยาแสดงการประสบ ซึ่งมักเกี่ยวกับการต่อสู้หรือความรู้สึกต่อสงครามขณะนั้น

สรุปผลและอภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาลักษณะอักขรวิธีไทยและการใช้คำหลักในพระราชพงศาวดาร กรุงศรีอยุธยา ฉบับพระราชหัตถเลขา เล่ม 5 - 10 พบว่า 1) พยัญชนะ ปรากฏ 43 ตัว ไม่พบ ฮ 2) สระ ปรากฏ 28 ตัว 3) วรณยุกต์มี 2 รูป ได้แก่ วรณยุกต์เอก และ วรณยุกต์โท 4) ตัวเลข ปรากฏครบทั้ง 10 ตัวเลข และ 5) เครื่องหมาย ปรากฏการใช้ 2 รูปแบบ คือ การใช้เครื่องหมายแทนสระ และเครื่องหมายประกอบการเขียนที่ใกล้เคียงกับปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม การจำกัดขอบเขตทางการศึกษานี้อาจทำให้จำนวนข้อมูลที่พบแตกต่างจากการวิเคราะห์ของ จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ (2551) และอภิวัน เชื้อไทย (2526) นอกจากนี้ เมื่อเปรียบเทียบกับงานวิจัยของ วัชรพงศ์ โคตรนารินทร์ และ Yuxi Yang (2567) ที่ศึกษารูปแบบอักขรวิธีไทยในกฎหมายตราสามดวง ซึ่งอยู่ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นเช่นกัน พบว่า ด้านวรรณยุกต์ในกฎหมายตราสามดวง จะปรากฏการใช้วรรณยุกต์จัตวา ในขณะที่พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา เล่ม 5 – 10 นี้ปรากฏเพียงวรรณยุกต์เอกและโทเท่านั้น

จากผลการศึกษาข้างต้น ทำให้พบข้อสังเกตด้านอักขรวิธีไทยที่สะท้อนให้เห็นถึงอิทธิพลจากสมัยอยุธยาตอนปลาย ทั้งรูปสัณฐานและลักษณะการใช้ที่ใกล้เคียงกัน รวมถึงสะท้อนให้เห็นอิทธิพลจากอักษรขอมที่รับมาตั้งแต่สมัยสุโขทัยในบางส่วน เช่น การใช้ตัวเชิงในพยัญชนะตัว ญ ที่ยังคงปรากฏอยู่ในเอกสารพระราชพงศาวดาร และใช้ต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม การศึกษารูปแบบและอักขรวิธีไทยยังทำให้พบความไม่แน่นอนด้านหลักเกณฑ์ทางภาษาในอดีต เช่น ในหน้าเดียวกันอาจพบการเขียนสะกดคำหนึ่งคำได้หลากหลายรูปแบบ ดังคำว่า สิบเอ็ด-สิบเอ็จ-สิบเบ็ด สอดคล้องกับ จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ (2554) ที่ระบุไว้ว่า สมัยนี้ยังคงไม่มีระเบียบแบบแผนในการเขียน

สะกดคำที่แน่นอน จึงแตกต่างกันไปหลายรูปแบบ โดยยึดหลักการเขียนให้อ่านออก เขียนได้ตามเสียงที่ได้ยินเท่านั้น

ส่วนการศึกษาเรื่องคำหลักในภาษาไทยตามแนวคิดของ นววรรณ พันธุเมธา (2525) พบว่า คำหลักแบ่งออกเป็น คำนาม และ คำกริยา โดยคำนาม แบ่งออกเป็น 1) คำนามสามัญ ประกอบด้วย คำนามสามัญเกี่ยวกับกลุ่มคน เวลา อาชีพหรือตำแหน่ง สิ่งของ สถานที่ และสัตว์ 2) คำนามวิสามัญ ประกอบด้วย คำนามวิสามัญบอกชื่อ บุคคล ชื่อสถานที่ ชื่ออาวุธ และชื่อสัตว์ ส่วนคำกริยาปรากฏใช้ทั้ง 3 ประเภท ได้แก่ 1) คำกริยาแสดงอาการ ประกอบด้วย คำกริยาอาการเคลื่อนที่ และคำกริยาอาการ อยู่กับที่ 2) คำกริยาแสดงสภาพ ประกอบด้วย คำกริยาบอกนิสัย บอกค่าหรือปริมาณ บอกความเร็ว และบอกการเปรียบเทียบ และ 3) คำกริยาแสดงการประสบ ประกอบด้วย คำกริยาแสดงการรู้สึก และคำกริยาเกี่ยวกับประสาทสัมผัส

จากการศึกษาคำหลักที่ปรากฏในพระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ฉบับ พระราชหัตถเลขา เล่มที่ 5 – 10 นี้ พบข้อสังเกตที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลในเชิง ปริมาณคือ การเลือกใช้คำถ่ายทอดเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ให้ผู้อ่านเข้าใจได้ อย่างชัดเจน ดังจะเห็นได้จากการปรากฏใช้คำนามวิสามัญมากถึงร้อยละ 43.52 โดยมีความถี่ในการใช้คำนามวิสามัญบอกชื่อบุคลลร้อยละ 21.64 และคำนามวิสามัญ บอกสถานที่ร้อยละ 17.36 ซึ่งเป็นค่าความถี่ในการพบสูงที่สุด แสดงให้เห็นถึงจุดประสงค์ ที่มุ่งเน้นการชี้ชัดถึงตัวบุคคลและสถานที่ให้ชัดเจนและเกิดจินตภาพ ผ่านการใช้คำที่ เฉพาะเจาะจง ทั้งชื่อกษัตริย์ ชื่อขุนนาง หรือชื่อสถานที่ต่าง ๆ นอกจากนี้ยังสะท้อน บริบททางสังคมและวัฒนธรรมได้อย่างเด่นชัด เช่น การสะท้อนลักษณะทางภูมิประเทศ จากการระบุชื่อสถานที่ประกอบกับเส้นทางในการรบ ยิ่งไปกว่านั้น การใช้คำหลัก ยังแสดงให้เห็นถึงสภาพสังคมและอำนาจทางการเมืองการปกครองระหว่างประเทศที่มีอำนาจ มากกว่ากับประเทศที่กำลังเสียเปรียบ ดังจะเห็นได้จากการใช้คำนามบอกชื่ออาวุธ ที่มีประสิทธิภาพ เพื่อแสดงให้เห็นถึงความพร้อมด้านยุทธโศปกรณ์ที่ใช้ในการสู้รบ หรือการใช้คำบอกช่วงเวลาซึ่งสะท้อนคติความเชื่อเรื่องฤกษ์ยามได้ เป็นต้น

ทั้งนี้ อาจด้วยเหตุผลทางการประพันธ์ที่มุ่งเน้นการนำเสนอเรื่องราวการรบที่เกิดขึ้นในกรุงศรีอยุธยา จึงทำให้มักปรากฏชื่อบุคคล สถานที่ หรือสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการเมืองการปกครอง เช่นเดียวกับคำกริยาที่มักพบคำที่เกี่ยวกับการสู้รบหรือศึกสงคราม เช่น คำแสดงอาการเคลื่อนไหวที่ คำว่า “โจมตี” “ถอยถอยถอย” คำแสดงสภาพนิสัย ดังคำว่า “อุสาหะ” “เข้มแข็งกล้าหาญ” เพื่อแสดงถึงความแกร่งกล้าและความเข้มแข็งของพลทหารเมืองต่าง ๆ อีกทั้งยังใช้คำแสดงความรู้สึกเศร้าเสียใจ เช่น “โหม่นสน้อยใจ” “ทรงพระโกรธ” เมื่อกล่าวถึงความรู้สึกที่ต้องเสียกำลังพลหรือเสียดินแดน

ผลการศึกษาข้างต้นทำให้เห็นถึงวิวัฒนาการทางอักขรวิธีไทยได้อย่างเด่นชัดที่มีความต่อเนื่องจากอดีตและส่งผลต่อการใช้ภาษาในปัจจุบัน นอกจากนี้ยังปรากฏการใช้คำหลัก ทั้งคำนามและคำกริยาที่เกี่ยวข้องกับการเมืองการปกครองจำนวนมาก ซึ่งวงคำศัพท์เหล่านี้ทำหน้าที่ถ่ายทอดเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ได้เป็นอย่างดี รวมถึงสะท้อนสภาพทางสังคมด้านการเมืองการปกครอง ระเบียบราชประเพณี การจัดทัพ การทำศึกสงคราม ภาวะพยุหยาตรา ตลอดจนเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมได้อย่างชัดเจน อย่างไรก็ตาม อาจมีการขยายขอบเขตทางการศึกษาจากเอกสารประเภทอื่นเพิ่มเติมเพื่อเปรียบเทียบอักขรวิธีไทย หรือนำไปต่อยอดในการศึกษาภาพสะท้อนทางสังคมและวัฒนธรรมที่ปรากฏผ่านการใช้ภาษา ซึ่งเอกสารหลักฐานที่แตกต่างกันนี้อาจทำให้เข้าใจวิถีชีวิต สภาพสังคมและวัฒนธรรม หรือโลกทัศน์ด้านอื่น ๆ ได้ดียิ่งขึ้น

รายการอ้างอิง

จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ. (2554). **จากลายสือไทย สู่อักษรไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ:

สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ณฐ อังศุวิริยะ. (2565). **อักษรและอักขรวิธีไทย**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ธวัช ปุณโณทก. (2547). **วิวัฒนาการภาษาไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: บริษัท

โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด.

นววรรณ พันธุ์เมธา. **ไวยากรณ์ไทย**. กรุงเทพฯ: รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์, 2525.

บุญเลิศ วิวรรณ. (2563). **วิวัฒนาการของอักษรวิไทย**. กรุงเทพฯ: แดเน็กซ์อินเตอร์
คอร์ปอเรชั่น.

ยุพา ชุมจันทร์. (2530). **ประวัติศาสตร์นิพนธ์ไทย พ.ศ. 2475 - พ.ศ. 2516**. วิทยานิพนธ์
ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์, จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.

วัชรพงศ์ โคตรนารินทร์ และ Yuxi Yang. (2567). กฎหมายตราสามดวง : รูปแบบอักษรวิไทย
และสัมพันธสาร. **วารสารภาษาไทยและวัฒนธรรมไทย**, 10(2), 71-96

วิภาวรรณ อยู่เย็น. (2551). **วิวัฒนาการการใช้รูปวรรณยุกต์ตรีและจัตวาในภาษาไทย**.
วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต ภาควิชาภาษาไทย, มหาวิทยาลัย
ศิลปากร.

อภิวัน เต๋อไทย. (2526). **อักษรวิไทยสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น**. วิทยานิพนธ์ปริญญา
อักษรศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาไทย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อิงอร สุพันธุ์วณิช. (2527). **วิวัฒนาการอักษรและอักษรวิไทย**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527.

อุบลศรี อรรถพันธุ์. (2524). **การชำระพระราชพงศาวดารในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระ
พุทธยอดฟ้าจุฬาโลก**. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้, มหาวิทยาลัยศิลปากร.